

terior autem significatio non est de essentia sacrificii, sed inventa est in omnibus sacrificiis veris, et a Deo, vel ex singulari ejus inspiratione institutis, vel in expectationem, vel in commemorationem sacrificii Christi. At vero in sacrificio Christi, quod fuit prototypus cæterorum sacrificiorum, non oportuit significationem illam inveniri, sed potius ipsum per cætera sacrificia significari.

3. Et ex his ad alteram partem (scilicet, quod oportebat sacrificium lege stabiliri) respondetur, illud esse verum de sacrificio (ut ita dicam) legali, quod cum lege durat, non vero de sacrificio quod est supra omnem legem communiter hominibus impositam, quale fuit sacrificium Christi, quod causa universalis, et exemplar sacrificiorum omnium, finisque legis veteris, ac principium et fundamentum novæ fuit.

ARTICULUS IV.

Utrum passio Christi operata sit nostram salutem per modum redemptionis¹.

1. Ad quartum sic proceditur. Videtur quod passio Christi non sit operata nostram salutem per modum redemptionis. Nullus enim enit vel redemit quod suum esse non desiit. Sed homines nunquam desierunt esse Dei, secundum illud Psal. 23: Domini est terra, et plenitudo ejus, orbis terrarum, et universi qui habitant in eo. Ergo videtur quod Christus non redemerit nos sua passione.

2. Præterea, sicut Augustinus dicit 13 de Trinitate², diabolus a Christo justitia superandus fuit. Sed hoc exigit justitia, ut ille, qui invasit dolose rem alienam, debeat privari ea, quia fraus et dolus nemini debet patrocinari, ut etiam jura humana dicunt. Cum ergo diabolus creaturam Dei, scilicet, hominem, dolose deceperit, et sibi subjugaverit, videtur quod non debuerit homo per modum redemptionis ab ejus eripi potestate.

3. Præterea, quicumque emit aut redimit aliquid, pretium solvit ei qui possidebat. Sed Christus non solvit sanguinem suum (qui dicitur esse pretium redemptionis nostræ) diabolo, qui nos captivos tenebat. Non ergo Christus sua passione nos redemit.

Sed contra est, quod dicitur 1 Pet. 1: Non

¹ Inf., q. 49, art. 2; et 2, d. 19, art. 2; et 3, d. 19, art. 4; et op. 60, c. 18.

² C. 13, in princ., t. 3.

corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vestra conversatione paternæ traditionis, sed pretioso sanguine, quasi agni immaculati et incontaminati Christi. Et Galat. 3 dicitur: Christus nos redemit de maledicto legis factus pro nobis maledictum. Dicitur autem pro nobis factus maledictum, in quantum pro nobis passus est in ligno, ut supra dictum est¹. Ergo per passionem suam nos redemit.

Respondeo dicendum, quod per peccatum dupliciter homo obligatus erat. Primo quidem servitute peccati, quoniam qui facit peccatum, servus est peccati, ut dicitur Joannis 8; et 1 Petri 2: A quo quis superatus est, hujus et servus est. Quia igitur diabolus hominem superaverat, inducendo eum ad peccatum, homo servituti diaboli addictus erat. Secundo, quantum ad reatum pænæ, quo homo erat obligatus secundum Dei justitiam. Et hoc etiam est servitus quædam; ad servitutem enim pertinet, quod aliquis patiatur quod non vult, cum liberi hominis sit uti seipso ut vult. Quia igitur passio Christi fuit sufficiens et superabundans satisfactio pro peccato et reatu pænæ generis humani, ejus passio fuit quasi quoddam pretium, per quod liberati sumus ab utraque obligatione. Nam ipsa satisfactio, qua quis satisfacit, sive pro se, sive pro alio, pretium quoddam dicitur, quo seipsum vel alium redimit a peccato et a pænâ, secundum illud Danielis quarto: Peccata tua elemosynis redime; Christus autem satisfecit non quidem pecuniam dando, aut aliquid hujusmodi, sed dando id quod fuit maximum, seipsum scilicet, pro nobis. Et ideo passio Christi dicitur esse nostra redemptio.

Ad primum ergo dicendum quod homo dicitur esse Dei dupliciter. Uno modo, in quantum subicitur potestati ejus. Et hoc modo nunquam homo desiit Dei esse, secundum illud Danielis 4: Dominatur excelsus in regno hominum, et cuicumque voluerit, dabit illud. Alio modo per unionem charitatis ad eum, secundum quod dicitur Romanorum 8: Si quis Spiritum Christi non habet, hic non est ejus. Primo ergo modo nunquam homo desiit esse Dei; secundo vero modo desiit esse Dei per peccatum. Et ideo in quantum fuit a peccato liberatus, Christo passo satisfaciente, dicitur per passionem Christi esse redemptus.

Ad secundum dicendum, quod homo peccando obligatus erat et Deo et diabolo; quantum enim ad culpam, Deum offenderat, et diabolo se sub-

¹ Q. 46, art. 4, ad 3 arg.

diderat, ei consentiens. Unde ratione culpæ non erat factus servus Dei, sed potius a Dei servitute recedens, diaboli servitutem incurrerat, Deo justie hoc permittente propter offensam in se commissam. Sed quantum ad pænâ principaliter homo erat Deo obligatus sicut summo judici; diabolo autem tanquam tortori, secundum illud Matthæi 5: Ne forte tradat te adversarius tuus judici, et judex tradat te ministri, id est, angelo pænarum crudeli, ut Chrysostomus dicit¹. Quamvis igitur diabolus injuste, quantum in ipso erat, hominem sua fraude deceptum, sub servitute teneret, et quantum ad culpam, et quantum ad pænâ, justum tamen erat hoc hominem pati, Deo permittente quantum ad culpam, et ordinante quantum ad pænâ. Et ideo per respectum ad Deum, justitia exigebat quod homo redimeretur, non autem per respectum ad diabolum.

Ad tertium dicendum, quod quia redemptio requirebatur ad hominis liberationem per respectum ad Deum, non autem per respectum ad diabolum, non erat pretium solvendum diabolo, sed Deo; et ideo Christus sanguinem suum (qui est pretium nostræ redemptionis) non dicitur obtulisse diabolo, sed Deo.

Quod in hoc articulo quæritur, re ipsa diversum non est ab eo quod in præcedentibus tractatum est; solumque proponitur ad explicandam metaphoram emptionis, seu redemptionis, qua meritum et satisfactio Christi pro nobis in divina Scriptura explicantur. De qua re satis superque dictum est superiori tomo, disp. 4, sect. 3.

ARTICULUS V.

Utrum esse redemptorem, sit proprium Christi².

1. Ad quintum sic proceditur. Videtur quod esse redemptorem, non sit proprium Christi. Dicitur enim in Psalm. 30: Redemisti me, Domine, Deus veritatis. Sed esse Dominum Deum veritatis, convenit toti Trinitati. Non ergo est proprium Christi.

2. Præterea, ille dicitur redimere, qui dat pretium redemptionis; sed Deus Pater dedit Filium suum redemptionem pro peccatis nostris, secundum illud Psal. 100: Redemptionem

¹ Hom. 11 in Matth., in opere Imperf., non longe a fin., tom. 2.

² 3, dist. 19, art. 4, q. 2.

misit Dominus populo suo. Glos.¹: Id est, Christum, qui dat redemptionem captivis. Ergo non solum Christus, sed etiam Deus Pater nos redemit.

3. Præterea, non solum passio Christi, sed etiam aliorum Sanctorum proficua fuit ad nostram salutem, secundum illud Coloss. 1: Gaudeo in passionibus pro vobis, et adimpleo ea quæ desunt passionum Christi in carne mea, pro corpore ejus, quod est Ecclesia. Ergo non solum Christus debet dici redemptor, sed etiam alii Sancti.

Sed contra est quod dicitur Gal. 3: Christus nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum. Sed solus Christus factus est pro nobis maledictum. Ergo solus Christus debet dici noster redemptor.

Respondeo dicendum quod, ad hoc quod aliquis redimat, duo requiruntur, scilicet, actus solutionis, et pretium solutum. Si enim aliquis solvat pro redemptione alicujus rei pretium quod non est suum, sed alterius, ipse non dicitur redimere principaliter, sed magis ille cujus est pretium. Pretium autem redemptionis nostræ est sanguis Christi, vel vita ejus corporalis, quæ est in sanguine quo ipse Christus excolvit. Unde utrumque istorum ad Christum pertinet immediate, in quantum est homo, sed ad totam Trinitatem, sicut ad causam primam et remotam, cujus erat et ipsa vita Christi, sicut primi auctoris, et a qua inspiratum fuit ipsi homini Christo, ut pateretur pro nobis. Et ideo esse immediate redemptorem, proprium est Christi, in quantum est homo, quamvis ipsa redemptio possit attribui toti Trinitati, sicut primæ causæ.

Ad primum ergo dicendum, quod Glos. hoc sic exponit²: Tu Domine, Deus veritatis, redemisti me in Christo clamante: In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum. Et sic redemptio immediate pertinet ad hominem Christum; principaliter autem ad Deum.

Ad secundum dicendum, quod pretium redemptionis nostræ homo Christus solvit immediate; sed de mandato Patris, sicut primordialis auctoris.

Ad tertium dicendum, quod passiones Sanctorum proficiunt Ecclesiæ, non quidem per modum redemptionis, sed per modum exempli et exhortationis, secundum illud 2 ad Corinth. 1: Sive tribulamur pro vestra exhortatione et salute.

¹ Glos. interl., ib.

² Elicitur ex Glos. ord., 10.

COMMENTARIUS.

1. *Dubium.* — *Redemptio hominum propria Christi quomodo.* — Hunc articulum egregie exposuit Cajetanus hic. Ex quo advertendum est primo, posse munus redimendi dici proprium Christi, vel respectu aliarum divinarum personarum, vel respectu aliorum hominum, vel etiam Angelorum. Priori modo ita est proprium Christi esse redemptorem, sicut proprium est illius incarnari, esse hominem, pati et mori. Quocirca, si redimere significet vitam suam et sanguinem offerre pro hominibus, hoc ita est proprium Christi, ut non conveniat aliis personis. Si autem significet absolute conferre pretium, vel concurrere, et excitare, et movere ad ipsam pretii oblationem, sic non est proprium Christi, sed totius Trinitatis opus. Nam, sicut tota Trinitas operata est incarnationem, ita etiam contulit Christo humanam vitam et sanguinem, atque adeo pretium quo nos posset redimere, eademque Trinitas inspiravit Christo voluntatem moriendi pro nobis, et illi cooperata est, ut seipsum pro nobis offerret in pretium. Quod si inquiras an absolute Christus solus dicendus sit nos redemisse, et non Pater, neque Spiritus Sanctus, respondeo hoc ad significationem vocis pertinere, atque ita consulendum esse usum ejus. Videtur autem in Scriptura, præsertim in Novo Testamento, ubi frequentius sermo est de hominum redemptione, *redimere*, dici de eo qui immediate solvit pretium, ideoque significare propriam actionem personalem Christi, sicut comedere, vel sanguinem effundere. Unde Apoc. 5 dicitur de Agno: *Dignus es, Domine, accipere librum, et aperire signacula ejus, quoniam occisus es, et redimisti nos Deo in sanguine tuo*; et ad Titum 2: *Expectantes beatam spem, et adventum gloriæ magni Dei, et Salvatoris nostri Jesu Christi, qui dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate*, etc. Et eodem sensu nomen redemptoris absolute dictum, proprium est Christi, qui eodem modo dicitur, *nostra sanctificatio et redemptio*, 1 ad Cor. 1; et ita etiam redemptio sæpe attribuitur Christo ut propria illius, ad Rom. 3, ad Ephes. 1, et ad Colos. 1, 1 ad Timoth. 2, ad Hebr. 9. Quia ipsius proprium fuit *dare animam suam in redemptionem pro multis*, Matth. 20. Interdum vero *redimere* sumitur priori modo, et ita explicat D. Thomas hic, ad 1, illud Psal. 30: *Redemisti me, Domine Deus veritatis*, id est, rede-

misti me per Christum et in Christo; quamquam ad litteram, *redimere*, illo loco nihil aliud sit quam de manibus persequentium eripere, quæ significatio frequens etiam est in Scriptura. In ea vero significatione videtur proprie dictum Luc. 1: *Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitavit, et fecit redemptionem plebi suæ*. Et ad eundem modum exponit D. Thomas, in solutione ad 2, illud Psalm. 100: *Redemptionem misit Dominus populo suo*.

2. *Objectio.* — *Testimonii Pauli ad Colos. 1 expositio.* — *Opera Sanctorum quomodo prosint Ecclesiæ.* — Posteriori modo, id est, facta comparatione ad alias personas creatas, certum est proprium esse Christi esse redemptorem. Quæ de re videantur dicta priori tomo in commentario art. 1, q. 26 D. Thomæ, ubi exposuimus quomodo Christus sit unicus mediator inter Deum et homines, idemque his nominibus *redemptoris* et *mediatoris* significetur. Contra hoc vero objicit D. Thomas, in argum. 3, illud ad Colos. 1: *Adimpleo ea quæ desunt passionum Christi in carne mea, pro corpore ejus, quod est Ecclesia*. Et respondet passiones Sanctorum proficere Ecclesiæ, non per modum redemptionis, sed per modum exempli et exhortationis. Circa quam responsionem merito dubitat Cajetanus, quia præter illos duos modos exempli et exhortationis, possunt opera justorum prodesse aliis per modum satisfactionis, vel quia unus propria voluntate potest pro alio satisfacere, illi suam satisfactionem applicando; vel quia satisfactiones Sanctorum in thesauro Ecclesiæ repositæ possunt per claves Ecclesiæ applicari aliis ad indulgentiam et remissionem pœnarum. At vero satisfactio pro aliis genus quoddam redemptionis est, quandoquidem soluto pretio alter a pœna liberatur. Ad quam objectionem Cajetanus multa dicit; nescio tamen an mentem D. Thom. satis explicent. Ego existimo D. Thom. prudenter egisse, id tantum attingendo, quod locus Pauli postulabat. Nam revera litteralis sensus illius loci est, quem D. Thomas significavit. Nam passionibus Christi vere ac proprie nihil deest, nisi ut nobis earum fructus applicetur, et in hoc laborabat Paulus exemplo et doctrina, et propter hoc passiones sustinebat, ut etiam in superiori tomo, disp. 4, sect. 10, attingimus, et favente Deo, latius in materia de satisfactione dicemus. An vero passiones justorum possint aliis prodesse ad satisfactionem, quia neque hujus loci erat, neque breviter explicari poterat, D. Thom. omnino ab ea quæstione

abstinuit, et simpliciter negavit hujusmodi opera prodesse Ecclesiæ per modum redemptionis. Ita enim loquendum est absolute et simpliciter, etiamsi prosint per modum satisfactionis, vel quia licet unus possit satisfacere pro alio, non tamen de condigno, sed tantum de congruo (ut multi volunt); vel, quod certius est, quia non ex perfecta justitia, quam nomen redemptionis significat. Et hæc videtur esse magis propria ratio, quam aliæ quas attigit Cajetanus, etsi illæ non sint rejiciendæ, scilicet, quia satisfactio Christi est simpliciter necessaria, aliæ tantum ex abundantia; illa liberat simpliciter ab omni culpa et pœna, hæc tantum a quadam pœna temporali. Quibus etiam addi potest, alias satisfactiones non prodesse Ecclesiæ, nisi ut fundatas in Christo, ex cujus meritis et virtute provenit, ut inter membra ejus esse possit satisfactionis communicatio. Denique propter has causas non dicitur homo redimere seipsum, quamvis possit pro se satisfacere; ergo multo minus poterit dici redimere alios, etiam si aliquo modo pro illis satisfaciatur.

ARTICULUS VI.*

Utrum passio Christi operata sit nostram salutem per modum efficientiæ¹.

1. *Ad sextum sic proceditur. Videtur quod passio Christi non sit operata nostram salutem per modum efficientiæ. Causa enim efficiens nostræ salutis est magnitudo divinæ virtutis, secundum illud Isai. 59: Ecce non est abbreviata manus ejus, ut salvare non possit. Christus autem crucifixus est ex infirmitate, ut dicitur 2 ad Cor. 13; non ergo passio Christi efficienter operata est nostram salutem.*

2. *Præterea, nullum agens corporale efficienter agit nisi per contactum, unde etiam et Christus tangendo mandavit leprosum, ut ostenderet carnem suam, salutiferam virtutem habere, sicut Chrysost. dicit²; sed passio Christi non potuit contingere omnes homines. Ergo non potuit sufficienter operari salutem omnium hominum.*

3. *Præterea, non videtur ejusdem esse operari per modum meriti et per modum efficientiæ;*

¹ Inf., q. 49, ar. 1, corp.; et op. 2, c. 238, fin.; et ad Rom. 4, fin., et 1 Cor. 1, lect. 2, col. 4.

² Hom. 26 in Matt., et in opere imp., ho. 21, id innuit, tom. 2.

quia illa, qui meretur, expectat effectum ab alio. Sed passio Christi operata est nostram salutem per modum meriti. Non ergo per modum efficientiæ.

Sed contra est, quod dicitur 1 ad Cor. 1, quod verbum crucis, his qui salvi sunt, est virtus Dei. Sed virtus Dei efficienter operatur nostram salutem. Ergo passio Christi in cruce efficienter operata est nostram salutem.

Respondeo dicendum, quod duplex est efficiens, principale et instrumentale. Efficiens quidem principale humanæ salutis, est Deus. Quia vero humanitas Christi est divinitatis instrumentum (ut supra dictum est¹), ideo ex consequenti omnes actiones et passiones Christi instrumentaliter operantur in virtute divinitatis ad salutem humanam. Et secundum hoc passio Christi efficienter causat salutem humanam.

Ad primum ergo dicendum, quod passio Christi relata ad Christi carnem, congruit infirmitati assumptæ; relata vero ad divinitatem, consequitur ex ea infinitam virtutem, secundum illud 1 ad Corinth. 1: Quod infirmum est Dei, fortius est hominibus, quia, scilicet, ipsa infirmitas Christi, in quantum est Dei, habet virtutem excedentem omnem virtutem humanam.

Ad secundum dicendum, quod passio Christi, licet sit corporalis, habet tamen spirituales virtutes ex divinitate unita. Et ideo per spirituales contactum efficaciam sortitur, scilicet per fidem, et fidei sacramentum, secundum illud Apostoli: Quem proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius.

Ad tertium dicendum, quod passio Christi, secundum quod comparatur ad divinitatem ejus, agit per modum efficientiæ; in quantum vero comparatur ad voluntatem animæ Christi, agit per modum meriti: secundum vero quod consideratur in ipsa carne Christi, agit per modum satisfactionis, in quantum per eam liberamur a reatu pœnæ; per modum vero redemptionis, in quantum per eam liberamur a servitute culpæ; per modum autem sacrificii, in quantum per eam reconciliamur Deo, ut infra dicitur.

Doctrina D. Thomæ in hoc articulo difficilis plane est, nisi benigne explicetur. In quo tam ad rem explicandam, quam ad exponendam sententiam D. Thom. pro viribus laboratum est superiori tomo, disp. 31, sect. 7. Neque hoc loco aliquid addendum occurrit.

¹ Q. 13, art. 2 et 3, et q. 43, art. 2.

QUÆSTIO XLIX.

DE EFFECTIBUS PASSIONIS CHRISTI, IN SEX
ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est de ipsis effectibus passionis Christi. Et circa hoc quærentur hæc.

Primo, utrum per passionem Christi simus liberati a peccato.

Secundo, utrum per eam simus liberati a potestate diaboli.

Tertio, utrum per eam simus liberati a reatu peccati.

Quarto, utrum per eam simus Deo reconciliati.

Quinto, utrum per eam sit nobis aperta janua cæli.

Sexto, utrum per eam Christus adeptus sit exaltationem.

Cum passio Christi potissimum operetur per modum meriti et satisfactionis, nihil aliud est quærendum effectus illius passionis, quam quærendum quid Christus sua passione meruerit, aut pro quibus personis, vel pro qua re satisfecerit. De quo in priori tomo fuse disputatum est, et ideo fere in tota hac quæstione nihil aliud præstabitur, quam designare loca in quibus tractata unaquæque res est. Ordo vero hujus præcedentisque quæstionis videri potest quodammodo inversus, quia prius oportebat investigare quid causa possit operari, et deinde modum quo potest operari; D. Thomas vero voluit prius explicare varios modos operandi passionis Christi, quia ad singulos effectus possunt omnes vel plures eorum applicari, quod in art. 1 et aliis præstat, estque ad eorum intelligentiam observandum.

ARTICULUS I.

Utrum per passionem Christi simus liberati a peccato¹.

1. Ad primum sic proceditur. Videtur quod per passionem Christi non simus liberati a peccato. Liberare enim a peccato, est proprium Dei, secundum illud Isai. 43: Ego sum qui deleo iniquitates tuas oporter me. Christus au-

¹ 3, d. 19, a. 1.

tem non est passus secundum quod Deus, sed secundum quod homo. Ergo per passionem Christi non sumus liberati a peccato.

2. Præterea, corporale non agit in spirituale. Sed passio Christi est corporalis, peccatum autem non est nisi in anima, quæ est spiritalis creatura. Ergo passio Christi non potuit nos emundare a peccato.

3. Præterea, nullus potest liberari a peccato quod nondum commisit, sed quod in posterum est commissurus. Cum igitur multa peccata post Christi passionem sint commissa, et tota die committantur, videtur quod per passionem Christi non simus liberati a peccato.

4. Præterea, posita causa sufficienti, nihil aliud requiritur ad effectum inducendum. Requiritur autem adhuc alia ad remissionem peccatorum, scilicet baptismus et penitentia. Ergo videtur quod passio Christi non sit sufficiens causa remissionis peccatorum.

5. Præterea, Prover. 10 dicitur: Universa delicta operit charitas; et 15 dicitur: Per misericordiam et fidem purgantur peccata. Sed, multa sunt alia de quibus habemus fidem, et quæ sunt provocativa charitatis; ergo passio Christi non est propria causa remissionis peccatorum.

Sed contra est quod dicitur Apoc. 1: Dilexit nos, et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo.

Respondeo dicendum, quod passio Christi est propria causa remissionis peccatorum tripliciter. Primo quidem, per modum provocantis ad charitatem, quia, ut Apostolus dicit, Rom. 5, commendat Deus suam charitatem in nobis, quoniam cum adhuc inimici essemus, Christus pro nobis mortuus est. Per charitatem autem consequimur veniam peccatorum, secundum illud Luc. 7: Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Secundo, passio Christi causat remissionem peccatorum per modum redemptionis; quia enim ipse est caput nostrum, per passionem quam ex charitate et obedientia sustinuit, liberavit nos tanquam membra sua a peccatis, quasi per pretium suæ passionis. Sicut si homo per aliquod opus meritorium, quod manu exerceret, redimeret se a peccato quod pedibus commisisset. Sicut enim naturale corpus est unum ex membrorum diversitate consistens, ita tota Ecclesia, quæ est mysticum corpus Christi, computatur quasi una persona cum suo capite, quod est Christus. Tertio, per modum efficientiæ, in quantum caro, secundum quam Christus passionem sustinuit, est instrumentum divinitatis; ex quo ejus passionem et

ARTICULUS II.

Utrum per passionem Christi simus liberati a potestate diaboli¹.

1. Ad secundum sic proceditur. Videtur quod per passionem Christi non simus liberati a potestate diaboli. Ille enim non habet potestatem super aliquibus, in quibus nihil sine permissione alterius facere potest. Sed diabolus nunquam potuit aliquid in nocumentum hominum facere, nisi ex permissione divina, sicut patet Job 1 et 2, quod potestate divinitus accepta, eum primo in rebus, et postea in corpore læsit. Et similiter Matth. 8 dicitur, quod demones nisi Christo concedente, non potuerunt in porcos intrare. Ergo diabolus nunquam habuit in hominibus potestatem. Et ita per passionem Christi non sumus liberati a potestate diaboli.

2. Præterea, diabolus potestatem suam in homines exercet, tentando, et corporaliter vexando. Sed hæc adhuc in hominibus operatur post Christi passionem. Ergo non sumus per passionem Christi ab ejus potestate liberati.

3. Præterea, virtus passionis Christi in perpetuum durat (secundum illud Hebr. 10: Una oblatione consummavit sanctificatos in sempiternum); simpliciter etiam ubique extenditur. Sed liberatio a potestate diaboli nec est ubique (quia in multis partibus mundi adhuc sunt idololatæ), nec etiam erit semper, quia tempore Antichristi maxime suam potestatem exercebit diabolus in hominum nocumentum; de quo dicitur 2 ad Thes. 2, quod ejus adventus erit secundum operationem Satanæ in omni virtute, et signis, et prodigiis mendacibus, et in omni seductione iniquitatis. Ergo videtur quod passio Christi non sit causa liberationis humani generis a potestate diaboli.

Sed contra est quod Dominus dicit, Joan. 12, imminente passione: Nunc princeps hujus mundi ejicietur foras; et ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum. Est autem exaltatus a terra per crucis passionem. Ergo per eam diabolus est a potestate hominum ejectus.

Respondeo dicendum, quod circa potestatem quam diabolus in homines exercebat ante Christi

¹ 2, d. 19, a. 2; et 3, d. 19, art. 2; et Ver., q. 29, art. 7, ad 9; et op. 60, c. 18, et Heb. 2, lect. 4.

actiones operantur in virtute divina ad expellendum peccatum.

Ad primum ergo dicendum quod, licet Christus non sit passus secundum quod Deus, tamen caro ejus est divinitatis instrumentum. Et ex hoc passio ejus habet quamdam divinam virtutem dimittendi peccata, ut dictum est¹.

Ad secundum dicendum, quod passio Christi licet sit corporalis, sortitur tamen quamdam spiritualem virtutem ex divinitate, cujus caro ei unita est ut instrumentum. Secundum quam quidem virtutem passio Christi est causa remissionis peccatorum.

Ad tertium dicendum, quod Christus sua passione nos a peccatis liberavit causaliter, id est, instituens causam nostræ liberationis, ex qua possent quæcumque peccata quocumque remitti, vel præterita, vel præsentia, vel futura. Sicut si medicus faciat medicinam ex qua possint quicunque morbi sanari, etiam in futurum.

Ad quartum dicendum, quod quia passio Christi præcessit ut causa quædam universalis remissionis peccatorum (sicut dictum est²), necesse est quod singulis adhibeatur ad deletionem propriorum peccatorum. Hoc autem fit per baptismum et penitentiam, et alia sacramenta quæ habent virtutem ex passione Christi, ut infra patebit³.

Ad quintum dicendum, quod etiam per fidem applicatur nobis passio Christi ad percipiendum fructum ipsius, secundum illud Rom. 3: Quem proposuit Deus propitiorem per fidem in sanguine ejus. Fides autem, per quam a peccato mundamur, non est infirma, quæ potest esse etiam cum peccato, sed est fides formata per charitatem, ut sic passio Christi nobis applicetur, non solum quantum ad intellectum, sed etiam quantum ad effectum. Et per hunc etiam modum peccata dimittuntur ex virtute passionis Christi.

De hoc articulo videantur dicta superiori tom., disp. 4, sect. 3, et disp. 41, sect. 1.

¹ In cor. ar.

² Q. 46, ar. 4, et aliis.

³ Q. 62, ar. 5.